

Tionde roten, tomt 16

Kvarteret Göta Kanal

Tjugotredje roten 1637–57v

Östra Hamnen

Tolfte roten 1657h–1670

Södra delen av 10.16

Lars (Lasse) Pedersson (1638) kallad Lasse i Strömmen

1637, 1639, 1644: 3 mtl, 1640–42, 1647–48: 2 mtl, 1645–46: 1 mtl

Han kallas i mtl, 1638 Lasse i strömmen. Vid kämnärsrätten 1.9.1652 vände sig *Maret Andersdotter*, Lars Persson vid strömmen och *Ingeborg Andersdotter* genom sin fullmäktige *Christian Meijer* mot *Joen Carlsson* på sin svärmoder *Ingrid Larsdotters* vägnar och tvistade om ett arvskifte.

Peder (Pelle) Larsson båtekarl (i rote 25 t.o.m. 1651, 1640–43: Ingeborg Peders 1644, 1646–47: Ingeborg Pelles 1648 1649–51)

1652–55: 3 mtl, 1656: 3.4, 1657: 1.18 (XII), 1657h: 1, 1658: 3, 1659–63: ½, –1665–66: 4, 1667–69, änkan 1670

Uppenbarligen var Peder Larsson som sjöfarande ofta borta, varför det hände, att hustrun fick svara för mantalsavgifterna. – *Anna Larsdotter* (genom *Kiättil Claesson*) vände sig 21.6.1672 mot sin svägerska Ingeborg sal Peder Larsson.

Ambjörn Olofsson 1659–60: 1

För gården svarade enligt Gustavi tomtöreslängd

Sven Olofsson Kruse

1662–63: ½, 1665–66: 2, 1667–70.

Sven Olofsson Kruse, gift Brita Pedersdotter, kan ha varit måg till Peder Larsson båtekarl.

1665 fordrade *Anders Björsson Wenbo* hustru *Brita Sven Kruses* på 10 d kmt som betalning för en tunna öl. Den 22.1.1677 visade skeppar Joen Olofsson Kruse (se 10.13, Klädespr.) två obligationer av sin broder Sven Olofsson Kruses efterleverska Brita Pedersdotter på 40 rdr, dessutom sin broder Johan Olofsson Kruses obligation 46 rdr.

4.6.1684: Britta Pedersdotter var syster till Carl Persson och hade tillsammans med Sven Olofsson Kruse barnen Anders Svensson Kruse och Margareta Svendsdotter Kruse. Följande transaktion inprotokollerades 9.6.1684: ”Vi undertecknade Carl Persson och Jonas Kruse hava likviderat oss emellan för mina Carl Perssons systerbarn som är mina Jonas Perssons broderbarn Anders Svensson Kruse och Margareta Svendsdotter Kruse ang den strömbåt och dess behöriga rättigheter samt hus och gård, att Carl Persson tager emot och skall stå för all pretention som förr varit haver och är och komma skall skuld och allt, därför skall Carl Persson giva till ovanbemälte Barnen till

Michaeli innevarande år 1684 145 rdr courant och sedan av förlikningen till nästkommande Michaeli 1685 betalas på barnens vägnar till Jonas Kruse 100 rdr, det övriga kan stå på intresse 6 %, därför sättes i wisso hus och gård”.

(I en supplication, daterad 17.10.1695 (EIIa:11) berättade Ingeborg sal Sven Kruses änka, att den gård hennes sal man hade köpt av inspektor Daniel Svensson för resten av köpesummans skull hade inprotokollerats i stadens protokoll 30.6.1684. Bör avse Sven Månsson Kruses änka Ingeborg Torstensdotter. Se 9.31 Enigheten och insp. Daniel Svensson Borg.)

Enar Andersson båtekarl 1666–68, burskap 19.1.1670. Sedan 13 roten, efter 1671 i rote 9. Se 9.40 1670–75.

Herman (Hopp?) karduanberedare 1662–63: 1

Carl Persson stadsbåtsman eller båtekarl

1675, 1677–81

M1676: 1 tomt

Gustavi tomtöreslängd åbo 1679 och ägare 1680–81. Kan ha varit son till den tidigare ägaren Peder Larsson båtekarl.

I en attest, exhiberad 4.6.1694 (EIIa:10) berättade *Håkan Trullsson i Kiälleberga gård och Öxnevalla socken* och hans grannfru *Anna Svendsdotter* om ett slagsmål den 30.5.1694 fjärdedag Pingst i vilket Carl Persson var invecklad: ”Slaktaren Mäster Anders Andersson stod med dem på gatan vid sin port; då kommer stadsbåtsmannen Carl Persson till honom med ivrigt mod, då han steg in i porten, gav han efter och manade honom ut till slagh, då han ey will uthan gick in i gården, kläder Carl Persson aff sig; Råcken lade han wid Porten, kiörer slaktaren in för sigh och wille slå honom i sin egen stuga. Slaktaren badh för sig och sade, det gäller lagh och icke slagh, då sade båtsmannen, lagen skall iagh lägga på huffuet på digh. Slaktaren badh för Jesu nampns skuldh låta sigh blifwa men båtsmannen wille inte uthan kiörer slaktaren baklänges in genom framkammardörren och båtsmannen efter i kammaren och wille slå honom men båtsmannens söster Ingrij Persdotter kom emellan och med bön fick stilla honom uth i stugan. Men båtsmannen skreek och wille änteligen in i kammaren med gewaldh till slaktaren och gav sig många gånger Fanen med många större Eder, at han icke skall släppa slaktaren förr ähn han skall slå honom ihiäl, huarest han finner eller möter honom och många gånger sade till slaktarens hustru med många Eder, at han skall slå hennes bonde ihiäl. Sist när de kommo uth på gården kommer den andra Carl Perssons söster Anna Pärsdotter löpandes in i gården och kallade slaktarens hustru en uth-reden hoora det hon icke en gång allenast sade uthan några 100de gånger” etc.

1696–98, 1700 Carl Persons änka

Jöns Carlsson båtekarl

1699, 1702–06, 1705 med *Anders Andersson Surte*

Jöns Carlsson var antagligen son till Carl Persson båtekarl. Han var svärson till den tidigare stadsinvånaren *Börge Börgesson Holm*, vilken efter gårdsbyte med *Lars Bratt* var bosatt i Tega i Ytterby socken. Till honom pantsatte Jöns Carlsson efter lån av 200 rdr sin strömgillebåt (AIIb:4, 6.12.1702). Medel till inköp av båten hade han och hans numera avlidna moder lånat av Herr *Sebastian Tham*, varefter han fått avstå halva båten med tillhörande skrårättighet till denne. Även av grannen *Anders Larsson Holm* liksom av *timmerman Peder Gunnarsson* lånade Jöns Carlsson.

Den 2.1.1706 upprättade Jöns Carlsson hyreskontrakt med båtsmannen *Michel Svensson Torup* över sitt hus och halva tomt vid Lilla Bommen och västra sidan Hamnen (stuga, kök, bryggghus och liten kammare). Michel Torup hade också fått förhandsrätt att köpa gården. Sedan Jöns Carlsson hade antagit ett rusthåll på gården och eftersom han behövde pengar bl.a. till sina kreditorer erbjöd han Michel Torups hustru under mannens frånvaro, att hon skulle få köpa gården men i så fall måste hon betala den omedelbart. Han begärde att i annat fall skulle passusen i hyreskontraktet om Torups förköpsrätt inte stå i vägen för att han skulle få sälja gården till vem han ville. Michel Svenssons hustru ville inte ge mer än 500 d smt för gården och ville se sig om efter ett nytt logemente.

Den 20.5.1707 lät handelsmannen Assmund Swan lagbjuda båtekarlen Jöns Carlssons hus och gård vid Östra Hamnen beläget emot Lilla Bommen emellan visitören Måns Phoenix gård å södra sidan och skepparen Gunnar Larssons å norra sidan, vilken han tillhandlat sig för 600 d smt och en hederlig diskretion.

Skepparen Johan Collin

svarade 1710 för gården, där tomten enligt 1715 års skattningslängd värderades till 300 och huset till 200 d smt. En jungfru *Isabella Collin* gifte sig i Christine 30.8.1704 med *Peter Petersson*.

1717 års upphandlingslängd upptar skeppar Johan Collins fattiga *änka* Märta Christensdotter med pigan Kerstin Jonsdotter. Änkan eller Jacob Lachonius svarade för gården 1720. 1725 kallades hon ”uthfattig” och hade hos sig *enrollerade matrosen Jacob Lachonius*.

Den 2.12.1728 lät *handelsmannen Alexander Williamsson* första gången uppbjuda borgaren Jacob Lachonii vid Lilla Bommen belägna hus och gård. Obligation på 125 d smt var utställd den 8.10.1728.

Borgaren Jacob Lachonius *hustru Helena Böker* begravdes i D 1.4.1733 (barn begravdes 1724 och 1730). Matrosen Johan Lachonius svarade för tomtöret 1730 men 1733 betalades det av skeppar Collins änka och 1735 av hans arvingar.

Skeppar Nicolaus Collin

pantade den 24.9.1736 till skepparlådan hus och gård vid Östra Hamnen eller Lilla Bommen mellan avlidne skepparen Gunne Larsson å norra och handelsmannen Fehmans å södra sidan för lån av 125 d smt.

Löjtnant Collin (u. f.) hade en hustru som begravdes 30.6 1734, Niclas Collin kallas ex. löjtnant, när han låter begrava ett dödfött barn 22.4.1737 och en son 23.12.1744 i D.

Enligt uppgift 13.8.1744 hade Nicolaus Collin betalt sin svärfader *avlidne Petter Brandts* skuld till sin svåger Lars Olufsson i Bransbo (Brandsbo finns både i Starrkärr och Ödenäs. Obl. utställd 29.4.1736), Svärfadern hade arvingarna Carl Eriksson och Lars Olufsson i Bransbo och pigan Maria Arvedsdotter. Inventering av svärmoderns egendom 1.5.1744. Nicolaus Collin pantsatte gården till *styckjunkare Jonas Ahlbeck*.

Den 10.6.1740 beklagade sig styrman Collins hustru Maria (Brandt?) över förhållandena vid hennes gård, som låg vid Lilla Bommen mellan handelsman Flybachs (10.15??) och skräddaremästare Magnus Carlunds (på kartan 10.16) gårdar (EIIb:23 10.6.1740). Hennes nabo eller granne *stadsfiskare Bengt Schara* (10.17), som bodde vid Klädespressaregatan strax vid Lilla Bommen hade en gård, som gränsade till hennes bakgård och bak i hans gård stod förut ett gammalt hus, som utgjorde stängsel mellan hans och hennes gård. Stadsfiskaren hade nu rivit ned det gam-

la huset, så att det var ett öppet rum mellan deras gårdar. Vem som helst kunde därför gå från hans gård in på hennes. Dessutom hade fiskaren låtit kasta den kistan, som stod i hans privet in i den hage, som var i hennes gård, vilket förorsakade elak stank och lukt så snart "leenwäder blifwer". – Bengt Schara sade, att det var osanning; alla hans grannar visste, att privetkistan stod mitt för skraddaremästare Magnus Carlunds "attertomt" vid hans plank och i oktober månad föregående år gjordes kistan ren, innan huset revs och borttogs alldeles.

Bengt Schara hävdade, att det på Marias gård "ej fanns en pinne att borttaga. Där bor 3 hustrur, som håller ölsalu och har en väg igenom min gård till den, efter planket är bortte, iag har att klaga som all fiskeredskap står i min gård och måste mista det ena efter det andra."–

Skepparen och borgaren Jonas Berendtsson

svarade för tomtöret 1745–60. 1765 och 1770 talas om hans arvingars ödetomt

1741 i juli hade Borgerskapets deputerade tillstyrkt skepparen Jonas Berndtssons skriftliga ansökan hos magistraten om tillstånd at bli borgare "alldenstund bemälte skeppare icke allenast ifrån sin ungdom i åtskillige år både utomlands och härifrån farit till sjöss och lärt sig navigationen utan ock är ett borgarebarn samt gift härstädes med en borgaredotter, jämväl förskaffat sig del uti ett fartyg, det han som skeppare själv förer" (EIIb:25).

Jonas Berendtsson pantsatte den 22.8 till *segelmakaren Anders Wennerberg* för lån av 350 d smt hus och gård vid Östra Hamnen mellan Nils Fehman å södra och Mäster Nils Carlund å norra sidan.

Britta Berendtzen vidgick den 15.6.1761 (EIIb:100), att hennes käre man skepparen Jonas Berentzen den 17.4.1757 blivit skyldig (sin svärmoder) hennes k. moder Maria Österborg 1 009 d smt och därför borde modern erhålla laga inteckning i hennes ödetomt vid Lilla Bommen emellan herr inspektor Fehmans å ena samt framlidne skraddaren Carlund å andra sidan. – Brita Berendtzen gifte om sig med arkliemästaren Anders Apelträ. Se också 9.48 och 10.18 1745–50. I fortsättningen delar södra delen av 10.16 historia både med den norra delen av 10.16 och 10.17.

1775 Avlidne bryggaren Österborgs änkas ödetomt

1785–1800 Kamrer Johan Reinhold Bauers inplankade tomter, 1807 hans arvingars.

Norra delen av 10.16

1637–42: 3 mantal, 1643: 2 mtl

Anders Spaniors änka 1644: 2 mtl, 1645–46: 1 mtl

Ingebor Spaniors 1648–49: 1 mtl

Anders Spanior handlade enligt borgarlängden 1639 med trävirke

Hans Jungh hävdade den 5.6.1643 sin fordran på 243 rdr i sal Anders Spaniors kvarlåtenskap.

Lars Andersson Spanior inlade i kämnärsrätten den 17.1.1649 (48?) en skrift mot sin styvmoder Ingeborg Spaniors om 180 rdr, som gode män tillsammans med hans sal fader hade uppgjort om hans moderne. Dessa pengar hade hans sal fader och hans styvmoder förfogat över under hans omyndiga år. Han begärde dem nu av styvmodern.

Ingeborg svarade, att hon inte hade haft någon kunskap om storleken av Lars Anderssons moderne. Åtskilliga kreditorer hade efter hennes sal mans död genom lag och dom lagt beslag på hela

kvarlåtenskapen, så att hon nu stod efterlämnad ”blott och naken” med små barn. Rådhusrätten kunde inte göra något i denna saken, eftersom det var känt, att det inte fanns något kvar, varmed Lars Andersson kunde hjälpas (”Emedan kunnigt ähr, att icke något kan finnas, hwar med åklagaren kan warda förhulpen”). Lars Andersson Spanior återfinnes i rote 9 1651. 18.4.1640 omtalas en skomakare Carl Henriksson Spanier, som hade köpt Påfwel Juulhammars gård.

Oluff Kruse 1/2 10.16 Göta kanal (kallas 1696 Olof Kruses gård).

1653–55 2 mantal, 1656: 3.4 1657v:1.18 (XII), 1657h: 1, 1658: 3, 1659–62: 1½, 1663: 1 1665–66:7 1667–81–? Gammal båtsman. M1676: 1 tomt. Olof Kruse kallas ”gammal borgare”.

Gustavi tomtöreslängd 1670–81

Olof Kruse vände sig i kämnärsrätten den 27 och 31.10.1648 mot *Arfwed Gudmundsson* angående ett redan den 28 april behandlat tvistigt köp av knaphålt mellan parterna. Arfwed Gudmundsson framlade två mans i Gunorp och Ale härads ting lagligen bekräftad vittnesskrift.

Olof Kruse hade fordorm varit invånare i Gamlelöse. Parterna förliktes den 31 oktober med rättens hjälp om det köp av knaphålt, som ingicks 1643 om hösten näst före den danska fejden. Eftersom det framgick av de framlagda vittnesmålen och omständigheterna, att Olof Kruse för att betala Arfwed Gudmundsson de 28 rdr, som han var skyldig honom för salt tillhandahållit ifrågavarande knaphålt, som sedan hade bortrövats av fienden. Alltså hade Arfwed Gudmundsson ”ehuruväl han alldeles nekade till att ha talat om och mycket mindre slutit något köp med Olof Kruse om ifrågavarande knaphålt”, dock godvilligen lovat att efter rättens förslag vilja ge Olof Kruse ett skadestånd på 16 rdr för knaphålden.

Ännu 1697 står i tomtöreslängden gården skriven som ”Olof Kruses gård”. Vid pantsättning 19.9.1698 anges avlidne Olof Kruses gård ligga söder om Jacob Danielssons gård på Kvarnbergsgatan.

Mågen Gunne Larsson skeppare

1698–1730

övertog gården 1697 Han hade fått burskap den 31.1.1682 på *Olof Larsson skräddares* och *Per Olofssons slaktares* borgen. Den 22.11.1714 fick skepparen Gunnar Larssons hustru Maria Kruse övertaga ett stolrum i Gustavi kyrka efter *Anna Catharina Storm*, vars moders attest visade ”att hon flött härifrån och blifwer boendes på landet”. Attest också av *Jan Collin* och *Hans Carlsson Lund*. Skepparen Gunnar Larsson själv fick vänta till den 23.3.1717 till dess han fick stolrum efter sal *Johan Root*. Han begravdes D 27.10.1730. Änkan Maja Kruse begravdes i D 9.11 1756.

Skeppar Helgessons änka 1733

Skräddaren Magnus Carlund

1737–55.

Han blev borgare 1734 och begravdes 2.5.1759 men ännu 1762 skrives även hörntomten mellan Östra Hamnen och Klädespressargatan på honom I bouppteckningen 21.2.1765 liksom i tomtöreslängden samma år skrives *ödetomten* på

Handelsmannen Robert Hall

(född omkr. 1731, död 30.11.1763). Robert Hall kom till Göteborg 1750 och fick burskap som handlande 4.5.1754. Han gifte sig med bryggardottern Anna Olofsdotter Österborg, död

12.5.1803, varför han alltså var svåger till skepparen Jonas Berendtsson, bosatt på södra delen av 10.16.

Anna Österborg gifte efter Robert Halls död om sig med kamreren och bryggaren Johan Reinhold Bauer, som ägde fastigheterna på de sammanslagna tomterna 10.16–17 till sin död 7.4.1803. Arvingarna är skrivna för gården 1807.